

Újra együtt Nagyberegen...

„Van az utazás... Izgatottan készülsz rá, tervezel, szervezel, és ahogy közeleg az idő, egyre kevesebbet alszol. Aztán elérkezik a nagy nap. Vágyaid teljesülésének napja. A nagy utazás. Egy számodra hívogató tájra. Izgatottan fedezed fel, teszed magadévá. És egy életre megőrzöd magadban.”

Csitáry-Hock Tamás

Egy ragyogó áprilisi napsütéses reggel egy kisebb, diáktársaimból álló tömeg gyülekezett nagy csomagokkal és táskákkal megrakodva iskolánk főbejárata előtt. A busz már a szűk utcában állt, s a csoport is egyre izgatottabb volt, hiszen tudtuk, hogy a várva várt utazás nemsokára kezdetét veszi. Idén a Bethlen Gábor Alap Határtalanul! programjának köszönhetően vehettünk részt kárpátaljai kirándulásunkon. Ennek a támogatásnak persze számos előfeltétele is volt, melyet, mondhatom, kiválóan teljesítettünk. Az előkészítő órák mind fontosak és értékesek voltak, hogy megismerjük Kárpátalja múltját s jelenét, valamint népi kultúrájának gazdagságát. Minden jelentkező diáknak ki kellett választania a megadott tantárgyak (történelem, biológia, földrajz, művészettörténet, rajz) közül kettőt, melyekből a Kárpátaljára vonatkozó témakörökben ír esszét vagy a földrajz esetében „Az én Kárpátaljám” címmel készit tablót. Rajzórán pedig egy használati tárgyat tervezhettek a diákok kárpátaljai motívumokkal. Történelem pályamunkám Kárpátalja etnikai és vallási megoszlásának változásait taglalta, míg biológiából a Nárciszok völgyének ökológia problémáit feszegettem.

Immár harmadik éve, hogy Baár-Madasos cserediákként látogatok ki Nagyberegre. Tehát a terep nem volt ismeretlen, de mégis úgy vártam az indulás pillanatát, mintha először mennék. A csoportképek elkészítése után végre felszálltunk a buszra, s elindultunk Felső Tímea, Péter Anikó és Szalai László tanáraink kíséretében Nagyberg felé. A buszon talán 3-an vagy 4-en lehettünk régi hűséges „törzs utasok”. A buszon töltött utazás nemigen viselt meg bennünket. Nagyon jól éreztük magunkat, s a Beregsurány–Asztély határon is rekordot döntöttünk; már ami az átjutás idejét jelenti. A benzinkúton felvettük Orbán László tanár urat, akit már igen jól ismertünk. Ő volt kirándulásunk kárpátaljai főszervezője, aki mindenről gondoskodott, hogy a lehető legjobban érezzük magunkat. Nagyberegre délután 4 óra táján érkeztünk meg. Az ottani

diákok pedig már a kapuban vártak bennünket, hogy üdvözljék a messziről jött vendégeket. A rövid eligazítást követően elfoglaltuk kollégiumi szobáinkat, ahol a beregi diákokkal közösen aludtunk. Idén ismét azokkal a diákokkal voltam egy szobában, akikkel tavaly, melynek persze örültünk. Estefelé egy kis ismerkedős estét tartottunk, amit megelőzött a Líceum lelkes-igazgatójának köszöntése és iskoláink közös bemutatása. Egyik tehetséges kilencedikes diákunk még egy bűvészmutatvánnyal is lenyűgözött bennünket. Leutánozni senkinek sem sikerült igazán. Miután feloldódtak a gátlások, éreztük csak igazán jól magunkat, és rengeteget nevtünk. Nagyon jó volt találkoznom az egy éve nem látott barátokkal és ismerősökkel. A kollégiumokba vonulás előtt még együtt maradtunk egy kicsit, mert készülnünk kellett egy kis műsorral a Nagydobronyi Gyermekotthon lakói számára, mivel pénteken Őket látogattuk meg.

Másnap reggel nekünk szerencsére később kellett kelniünk, mint a beregi diákoknak. A reggeli után – ami valóban nagyon finom volt – indultunk el első programunkra, mely változott ugyan egy kicsit, de senki sem csalódott. Beregszászon már várt bennünket mindenki Samu bácsija, akiről már-már legendák keringenek. Nem lehet rá jobb szót találni, mint hogy Ő volt az út „sója”. Nos, az utak... Azok nem sztráda minőségűek, de csak sikerült túlélnünk, és megérkeztünk első állomásunkra, Csetfalvára. Itt a református templomot néztünk meg, melynek legszebb díszje a fakazettás mennyezet volt. A bátrabbak, no meg a kíváncsiabbak még a harangláb tetejére is felmászhattak megcsodálni az alföldi panorámát. Innen egyenesen Tiszaújlakra mentünk a Turul-szoborhoz, de előtte a faluban megcsodáltuk a helyi cigányvajda, Tündér Lala rózsaszín, kerti törpés palotáját. A szoborhoz érve engem ért az a megtiszteltetés, hogy egy beregi diákkal közösen megkoszorúzhattam szent madarunkat. Újra buszra szálltunk, és Samu bácsi megmutatta nekem nagypapám őseinek szülőfalvát, Fancsikát. Ez már Ugocsa vármegye volt, és rövid időn belül meg is álltunk Nagyszőlősön. Samu bácsi, noha ott születet, azt mondta, hogy nem egy Párizs, de szerintem azért 'megért egy misét'. Itt a Perényi-kastélyt – melynek kiskapuja éjjel-nappal tárva van – és Ugocsa várának romjait néztük meg. Az utóbbihoz egy könnyedén teljesíthető néhány perces mászás is tartozott, de legalább voltak bokrosok... A romoknál csodálatos panoráma tárult elénk, de nem ácsorogtunk sokat, mert Visken már vártak bennünket. Samu bácsi természetesen itt is elmondta a tudni érdemes dolgokat a református templomban. A hatalmas méret és a csodálatos fehér fakazettás mennyezet mindenkit ámulatba ejtett, bár egy kicsit hűvösek voltak az ódon templomfalak. A templomot egyébként nagyon szép gondozott, idilli kis park vette körül, ahol több faragott emlékkopjafa, illetve emléktábla is volt. A harangláb persze itt sem maradhatott ki, majd tovább indultunk a Felső-Tisza völgyében Técsőre. A Tisza parti városka igazán hangulatos volt a mesés szép református templomával és a kis főterével. Nem hagytuk ki Kossuth Lajos és az örmény felmenőkkel rendelkező híres

festőművész, Hollósy Simon szobrát sem, aki egyébként a város szülötte. Técsőn sokak örömeire kaptunk fél órát, hogy kipihenjük az út esetleges fáradalmait. Szét lehetett nézni a piacon, vagy be lehetett ülni egy kávézóba is annak, aki akart. Sajnos Técsőtől nem mehettünk tovább keletre Rahó felé a Fehér- illetve a Fekete-Tisza összefolyásához, mert az utak igen rossz állapotúak arrafelé, és nem értünk volna vissza időben a kollégiumba. Mivel már első kárpátaljai nap is nagyon tartalmas volt, ezért visszafelé csak Huszton álltunk meg. Felsétáltunk a várhoz, és elénk tárult a távolban a mai ukrán-román határon húzódó Avas-hegység és a Tisza. A „bús düledékeken” az egyik beregi diák elszavalta Kölcsey Ferenc Huszt c. versét. Nem sokkal később visszatértünk buszunkhoz, és meg sem álltunk Nagyberedig. Az ebédlőben elfogyasztottuk meleg vacsoránkat, majd nem sokkal később kezdetét vette – hagyományainkhoz híven – a két testvériskola barátságos focimeccse az állami középiskola kivilágított műfüves pályáján. Mondanom se kell, megint a beregi diákok csapata győzött, de mi ezt most is csak annak tudtuk be, hogy az övék már rég összeszokott csapat, és felkészülni is volt idejük.

Csütörtök reggel korán keltünk, mert hosszú utat kellett végigjárnunk. Beregszásztól ismét velünk tartott Samu bácsi, és Munkácson keresztül Felsőgerebenbe mentünk. Ezt a kis festői ruszin települést még nem igazán ismerik a turisták, pedig talán ez volt számomra az egyik legemlékezetesebb programpont. Felsőgereben arról nevezetes, hogy az Árpád-vonal legnagyobb és tökéletesen épen maradt bunkerrendszere található itt. Ezt nemrég megvette egy magánember, aki hál’ Istennek látogathatóvá tette a nagyközönség számára. A járatokat kivilágította, és az esetleg rosszabb állapotban levő falakat levakoltatta. Samu bácsi is még csak egyszer volt itt, de akkor még sötét volt, és nem lehetett meglátogatni. A tulajdonos úr vezetett körbe bennünket, aki bár ruszinul beszélt, de Samu bácsi lefordította nekünk a bunker történetét kiegészítve saját tudásával. Láttuk a harcoló katonák konyháját, hálóját, sőt még egy a korhoz mérten igen fejlett betegellátót, ahol műteni is tudtak. Állítólag volt még két fogorvosi szék is a falu lakosai szerint. Nagyon élveztük a keskeny járatokban való mászkálást. A túra végén a katonák hálójában az idegenvezető úr megkért bennünket, hogy énekeljünk el valamilyen dalt, mivel tökéletesen visszhangzik a helyiség. Eleget is tettünk kérésének, és elénekeltünk egy zsoltárt. Valóban szép volt. A kiút kalandosabb volt, mint gondoltuk volna, ugyanis egy szűk, kivilágítatlan, 12 emelet magasságnak megfelelő keskeny 45°-os meredekségű emelkedőt kellett megmászunk, mely néhol akadályokkal (pl.: rácsokkal) nehezített terep volt. A lépcső felső részén a lépcsőfokok már elfogytak, s az előző napi csapadékos időjárás is csúszóssá tette. Az utolsó szakasz egy 6-8 lépcsőfokból álló létra volt. Mi, a csapatot vezető fiúk persze igyekeztünk lent maradni, és segítettünk felhúzni a többieket. Mikor mindenki feljutott a felszínre visszasétáltunk a buszhoz, és tovább mentünk az idilli szépségű Vereckei-szorozhoz. Egy kis

történelmi kitekintő és fotózás után egy ábránkai megállással az Ökörfa melletti Kanora-gerincre mentünk megcsodálni a Kárpátok panorámáját. Sokáig ezt a helyet tekintették a Feszty-körkép helyszínéül, azonban már Popovics Béla, tavalyi idegenvezetőnk felkutatta, hogy a körkép valódi, pontos helyszíne nem messze található Munkácsról. Továbbfolytattuk utunkat Fülöpfalvára, ahol egy két kilométeres túrával elértük a Sipot-vízesést. Ekkor még bokáig érő hó volt, és az esőzések miatt fentről lezúduló hatalmas víztömeg is megrendítő látványt nyújtott. A buszhoz visszaérve magunkra vettünk egy pulóvert is, mert felvonóval akartunk felmenni a Borzsa-havasok Gamba nevű csúcsára. A felvonás nagyon kellemes volt, és a hegytetőn lehetőségünk volt hógolyózni, meggyönyörködni a táj szépségében. A hegyről lejövet már a Vereckei-hágóra gondoltunk, vagyis a nagy tetőpontjára, mely egyben a nap utolsó eseménye is volt. A sok szerpentint legyőzve feljutottunk a hágóra, majd gyalog elindultunk a Vereckei emlékműhöz. Miután megkoszorúztuk az emlékművet, a naplementében elénekeltük nemzeti imánkat, a Himnuszt, valamint Domokos Dániel beregi diák elmondta Kovács Vilmos kárpátaljai költő versét, a Vereckét.

KOVÁCS VILMOS

VERECKE

*Ez hát a hon... Ez irdatlan
hegyek közé szorult katlan.
S az út... Kígyó vedlett bőre.
Hány népet vitt temetőre.
S hozott engem, ezer éve,
Árpád török szava, vére
bélyegével homlokomon...
Szerzett ellen, vesztett rokon
átka hull rám, mint a rontás.
Perli-e még ez hont más?
Fenyő süssan, lombja lebben:
besenyő-nyíl a mellemben,
szakadékok; szakadt sebek,*

*útpor-felleg: megy a sereg,
elmegy, s engem hagynak sírnak...
Ágyékomból most fák nyílnak,
fényes szemem kivirágzik,
szájam havas vihart habzik,
málló szirtbe temesetek,
fejem alatt korhadt nyereg,
két lábamnál lócsont sárgul -
ősi jognak bizonyágul,
mert ez az út, kígyó bőre,
s kit nem vitt már temetőre,
s ki tudja még, kit hoz erre,
menni vele öltre, perre.*

Szomorúan vettük tudomásul, hogy aznapi programunk véget ért, azonban tudtuk, hogy másnap legalább ennyire érdekes és hasznos dolgot látunk, tanulunk. Vendéglátóink egy istentiszteletet is szerveztek nekünk estére, de erről lemaradtunk, mert későn értünk haza a hosszú útról.

Az esték jó hangulatban teltek, s így lehetőségünk volt betekintést nyernünk az itteni diákok életébe. Egy szó, mint száz, az iskolában nagyobb fegyelem uralkodik, mint nálunk. Ez egyrészt jó, mert a jövőjüket és emberségüket alapozzák meg, azonban van egy-két olyan szabály, mely számomra túl szigorúnak tűnik. Az egyik eset abban a szobában történt, ahol aludtam. Ott azért vontak le egy pontot, mert a földön volt egy pénzérme. Lehet, hogy az a diák, akié az érme volt nem vette észre, hogy kiesett a zsebéből, de mégis feljegyzik ezeket a véletlen kis mulasztásokat. Azt hiszem, ezt mind értük csinálják, és jó lenne, ha nálunk is komolyodnának szabályok. Fontos még tudni, hogy a diákok csak kéthetente mehetnek haza családjukhoz. Ezt én biztos nehezen viselném, mert számomra a családi légkör nagyon fontos. Az úgynevezett „bennmaradás” hétvégeken számtalan közös program közül válogathatnak. Ezekből a közösségi programokból kifolyólag egy nagyon összetartó és összeszokott csapattal ismerkedtünk meg. Ezek biztos jó hatással vannak rájuk.

Pénteken egy újabb nap virradt fejünk felé. Reggeli után történt egy kis eligazítás, és elpróbáltuk néhányszor a Nagydobronyi Gyermekotthonba szánt énekes-zenés műsorunkat, illetve egy rövid színdarabot. A próba után mindenkinek kiosztották, hogy milyen feladatot kell elvégeznie az önkénteskedés során. Sokan választották a kerítésfestést, de a gyomlálást és a gereblyézést is. Nekem pedig egy interjút kellett adnom a Nagyberegi Református Líceum diáklapjának, az Új(j)lenyomatnak. Igencsak megdöbbenett a dolog, mert ilyen feladatban még nem volt részem. Miután rendbe tettük az iskola kertjének egy részét, elindultunk Munkácsra, hogy megtekintsük a híres várat. Ez volt az utolsó nap, amit együtt töltöttünk, ezért a csomagjait is magával kellett hoznia annak, akinek a fogadódiákja valamely útba eső faluban él. Samu bácsink itt is minden részletet elmondott a vár történetéről sajátos stílusával, melyre mindenki jó szívvel emlékszik vissza. A kilátás megörökítése persze itt sem maradt ki. A vár minden fontosabb látnivalóját megtekintettük, mint Kazinczy börtöncelláját, a kutat, Zrínyi Ilona és az ifjú II. Rákóczi Ferenc, illetve Korjatovics szobrát és a Turul madarat. Miután felszálltunk a buszra az út talán legszomorúbb állomására, Szolyvára mentünk. Itt a „málénkij robot” alatt elhurcolt magyarok nyughelyét tekintettük meg. Az emlékhely családomhoz is kötődött, hiszen két tiszapéterfalvi rokonunk halt meg Szolyván. Nehéz téma volt ennek a története, de kötelességünknek éreztük meghallgatni nemzetünk történelmének fekete lapjait is. Megkongattuk a lélekharangot, és egy koszorút is elhelyeztünk az ártatlanok előtt, majd elindultunk Nagydobronyba. Mikor beléptünk az otthonba, már mindenki a helyén ült. Elénekeltek a gyerekeknek néhány dalt, és volt még egy rövid színdarab is, melynek „Kóla” volt a címe. Nagy sikert arattunk, és a vártnál sokkal jobban is sikerült. Örültünk, hogy ha csak ennyit is, de adhattunk nekik valamit. Az előadásunk után egy kis vendéglátásra hívtak bennünket.

Először még nem nagyon barátoktunk egymással. Elkülönült a két csoport, az otthon lakóié és a vendégeké, de egyre inkább elkezdünk megismerkedni egymással. Az ott lakók bemutatják nekünk a szobáikat, elmondták, hogy milyen is az élet az otthon falain belül, illetve saját, sokszor szívszorító történeteiket is megosztották velünk. Volt, akit a szülei hoztak be anyagi körülményeik miatt, mást egyszerűen azért adtak be, mert nem kellett a családjának. A rosszabb az volt, amikor azt hallottuk, hogy valakit az utcáról hoztak be. Az egyik nagyon aranyos kislány megmutatta nekünk a lovakat, a teheneket és a disznókat is. Mindenki talált magának barátot, s őszintén mondhatom, hogy mindenki hihetetlenül jól érezte magát, és nehéz szívvel indultunk vissza. Talán ez volt az a program, mely mindenkit megérintett. Ennek sikerén felbuzdulva remélhetőleg az elkövetkező években is ellátogatunk hozzájuk. A visszaúton többen is leszálltak, hiszen ők egyenesen a fogadócsaládjukhoz mentek. Én és még jó páran Nagyberegen maradtunk.

Én egy lányhoz mentem, aki már régóta a barátom, és otthonosan éreztem nála magam. Jó volt újra együtt lenni a családjával. Mivel édesanyja szakácsnő, természetesen nagyon sok finomságot ettem most is. A megérkezés napján este a barátjával több filmet is megnéztünk, majd másnap elmentünk Beregszászba. Egy pizzériában megebédeltünk, elmentünk a piacra szétnézni, majd bevásárolni a Barva szupermarketbe. Ott vettem magamnak jó néhány orosz túró rudat, mert az az igazság, hogy szerintem az a legjobb. Beregszászon nagyon sok ismerős arcot láttunk, hiszen sokan oda mentek. Délután Nagyberegen motocross versenyt rendeztek, szóval mindenki oda látogatott ki. Izgalmas volt a mérkőzés, de nagyon porosan értünk haza. Az estét a családdal közös beszélgetéssel töltöttük.

Elérkezett a búcsúzkodás napja. Ezt várta mindenki a legkevésbé, mert tényleg nagyon jól éreztük magunkat. Ami valóban hatalmas meglepetés volt, hogy én voltam az, aki vendégként mentem oda mégis halom ajándékkal engedtek csak útra (sonka, bonbon, házi bor és isteni házi tojás). Nagyon megilletődtem ezen a nagy szereteten, melyet nyújtottak. Tehát kimentünk a buszhoz, ahol már többen gyülekeztek. A hosszas búcsú után elindultunk Beregszászra, ahol a többiek már vártak ránk. Itt egy rövidebb városnézésre invitált bennünket Orbán László tanár úr, aki körbe vezetett minket a városon utoljára. Szomorúan vettük tudomásul, hogy legközelebb csak egy év múlva találkozhatunk. A határ előtt még bementünk egy szupermarketbe elkölteni az utolsó kopekokat. A határon visszafelé is zökkenőmentesen áthaladtunk, és az autópályán hamar Budapestre érkeztünk, ahol már mindenkit várt a családja.

Összegezve mindenkire nagy hatással volt ez a kárpátaljai út. Sok fontos barátság köttetett, melyet nem igen fogunk ápolatlanul hagyni, hiszen az útnak ez volt a valódi kincse.

Nagyon sokat tanultunk az „idegenvezetők idegenvezetőjétől”, Samu bácsitól Ukrajna, Kárpátalja és a helyi emberek történelméről hol humoros, hol komolyabb stílusban. Betekintést nyertünk egy helyi család életébe, és ezzel is gazdagodtunk, melyre mindenkinek szüksége volt. Remélem, egyikőnk sem fogja egyhamar elfeledni jó hangulatban telt körutazásunkat, és mások is kedvet kapnak majd egy ilyen cserediák programon való részvételhez.

Végül zárásként ezúton is szeretnénk mindnyájan megköszönni a Bethlen Gábor Alap Határtalanul! programjának segítségét az út megvalósításában. Továbbá hálásak vagyunk a nagyberegi tanároknak, diákoknak és természetesen Horkay Samu bácsinak, hogy az ott töltött napokat felejthetlenné tették számunkra. Nem utolsósorban pedig köszönjük a magyarországi szervezést három kísérőtanárunknak és Takács Pál sofőrnek a rutinos és balesetmentes vezetését.

 ***"Sívó homok, vagy perzselt szikes tájék,
oly mindegy nékem: köt a gyökerem,
de elhervadok, ha te nem ragyogsz rám,
mert sorsom ez a napfény-szerelem."***

Somogyvári Gyula

A beszámolót készítette Bodó Bence, a Baár-Madas Református Gimnázium 11. c osztályos tanulója 2013. április havában.